

EUGENIA DE REUS IANCULESCU

SCRITOARE

DIRECTOARA REVISTEI DREPTURILE FEMEII

Mișcare feministă din spațiul românesc a avut reprezentante de seamă, personalități care s-au impus în viața socială, economică, culturală și politică. Eugenia de Reuss Ianculescu prin inițiativele de la sfârșit de secol XIX și început de secol XX ocupă un loc aparte. S-a născut la data de 11 martie 1866 în satul Igești din Bucovina pe moșia strămoșească a familiei Reuss Mârza și a decedat în satul natal la 29 decembrie 1938 în casa ei din Igești. Mama ei a fost Dinoto Gusti nepoată a lui Dimitrie Gusti, primul primar al orașului Iași după unirea Principatelor. Tatăl ei, Alexandru de Reuss Mârza a avut rădăcini într-o veche familie în perioada medievală. Elevă la Școala Centrală din Iași, este preocupată de învățământ angajându-se institutoare. În anul 1889 a devenit membră a „L'Union de Femmes” din Paris sub președinția d-nei Maria Cheliga Loevy, colaborând la jurnalul feminist cu același nume. În același an a încercat a înființa la Iași o societate cu caracter feminist. Eugenia de Reuss Ianculescu prin relațiile familiei cu Gheorghe Panu, fondatorul Partidului Radical și al ziarului Lupta , publică în acest ziar „Apelul Feminist”.

„Fiind prea tânără, avea doar 18 ani, ideea nu prinde. E primită cu scepticism, cu ironie. Pagini întregi sunt scrise în ziarele umoristice. Un suflet oțelit ca al ei nu șovăie”.

La 30 octombrie 1894 este fondată „Liga Femeilor” la Iași, prin recrutarea de către Eugenia de Reus Ianculescu a Cornелиei Emilian soția profesorului Emilian. Între 1902 și 1904 publică romanele Voința, Spre dezrobire și Pentru o idee. Revista „Familia” din 1904 menționează lista a 76 de cărți tipărite, înscrise pentru premiile Academiei Române ce „sunt a se decerne în sesiunea generală din 1905”. Eugenia de Reuss Ianculescu participa „la premiul statului Eliade Rădulescu de 5000 lei” cu două cărți „Spre dezrobire” (1903) și „Pentru o idee” (1904). Stabilită la București în 1905, după eșecul societății feministe din Iași, colaborează la ziarul „Universul” cu romanul „În amurgul vieții”, o teză feministă. De asemenea scrie un roman politic „Zorile mântuirii”, piesele de teatru „Eroii”, „Visul din urmă”, „Dreptul meu”. Născută într-un sat din Bucovina a cunoscut situația femeilor de țărani, problemele și lipsurile lor privind educația. În acest sens în 1906 ține conferințe despre „Educația și Instrucția Țărancei”, și „Menirea femeii și rolul ei în viitor”. În timpul expoziției universale de la București din 1907 lansează un nou apel feminist reprodus de unele ziare ale vremii. Apelul rămâne fără ecou. Institutoarea de Reuss Ianculescu a fost membră a asociației „Eleno Latină”, a societății „Storia Ed. Arhiologia” și a „Storia ed arte”, toate aceste societăți științifice cu

sediul la Roma. Colaborează la „Cronache della Civiltà-Latina“, cu articole despre români. Aceste colaborări îi permit să-l cunoască pe contele Angelo de Gubernatis și să scrie capitolul despre români din Dicționarul Lumii Latine în care lucrează la partea României. Scriitorul și orientalistul italian, membru de onoare al Academiei Române, (1895) publică în 1898 la Florența, „România și românii impresii de călătorie și studii“. Acest savant italian în 1878 îl cunoaște pe Bogdan Petriceicu Hașdeu unde îl invită la Congresul orientaliștilor din Florența. A fost prieten cu Prințesa D' Istria, Dora Română (Elena Ghica). Am menționat aceste aspecte pentru a reliefa personalitățile cu care a colaborat Eugenia de Reuss Ianculescu Eugenia de Reuss Ianculescu merge în diferite orașe din țară: Iași, Dorohoi, Călărași, Târgoviște, Ploiești, Galați, Cernăuți, Giurgiu și conferențiază despre necesitatea obținerii de drepturi pentru femei. De asemenea conferințe cu aceeași temă sunt prezentate în diferite stațiuni balneare din România. La 24 ianuarie 1909 „La Serbarea organizată de Liga Culturală pentru 50 de ani de la Unirea Principatelor“ ține un discurs prin care elogiază evenimentul, importanța lui pentru români. La Ateneul Român conferențiază despre mișcarea feministă iar între 1909-1910 prezintă monumentele din Roma, Neapole, Veneția și Florența. În 1911 la Congresul de la Târgoviște pentru înaintarea științelor „a deschis din nou procesul revendicărilor de emancipare publicat în apel“.

La 9 septembrie 1911 la Liceul Lazăr din București ține un discurs despre necesitatea înființării unei asociații feministe. „Toate clasele de femeii așteaptă mila bărbatului, iar femeile fericite nu întind o mână de ajutor celor sărace și inculte ca să se ridice. Lucrătoarele sunt plătite cu 0,80 bani pe zi și trebuie să facă față greutăților vieții cu această modestă sumă, pe când cele bogate svârle mult mai mult pe un lucru cu torul netrebuincios“. Eugenia de Reuss Ianculescu concluzionează: „Cestia feministă e a țării, nu a femeii“. La 10 noiembrie 1911 s-a convocat o nouă întrunire. Femei și bărbați din toată lumea intelectuală răspunseră la chemare și cu entuziasm hotărâră înființarea societății „Emanciparea femeii“.

La 11 noiembrie 1911 se înființează Liga Drepturilor și datorii femeii și sub președinția Eugeniei de Reus Ianculescu. La 4 decembrie într-o adunare generală de constituire sunt votate Statutele ligii „Drepturile și Datoriile Femeii“ însărcinând pe inițiatorea mișcării doamna Ianculescu „să ducă mișcarea spre realizare și închezare“. Politica acestei organizații feministe a fost stabilită de articolul 10 din aceste statute: „politica membrilor trebuie să fie pur feministă“. Statutele au fost modificate și adăugate în ședința din 21 iunie 1919. Liga înființată în Noiembrie 1911 avea Adeziunea unui număr de 100 membri. Au fost aleși membri de onoare personalități ale vieții politice și științifice românești: Tache Ionescu, I. G. Duca, Ovidiu Densușianu, Nicu Minovici, N. Iorga, N. Flea, care i-au dat tot sprijinul și au îndemnat-o să continue lupta. La 2 februarie 1912 Eugenia de Reuss Ianculescu susține conferința „Nevoia feminismului în țară la noi“. Două nevoi determină curentul ideii, spunea Eugenia de Reus Ianculescu: nevoia economică a feminismului și nevoia biologică a evoluției ideii. La congresul VIII al Asociațiunii Române pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor organizat la Galați între 4 - 7 octombrie 1912. Eugenia de Reuss Ianculescu a conferențiat alături de mari personalități ale științei românești cum sunt Ghe. Țițeica, C. Rădulescu-Motru, Șt. Hepites, Elena Bacaloglu, dr. Stănculeanu, D. Panaitescu. Tema conferinței a fost „Femeia română și politica“. Președinte al Congresului a fost Gh. Țițeica (1873-1939), membru titular al Academiei Române din 1913, de 2 ori vicepreședinte și de 2 ori secretar general al ei. La 4 aprilie 1913 în cadru Ligii Drepturilor și Datoriilor Femeii se constituie un comitet pentru primirea d-nei Chapman Catt, „președinta tuturor societăților feministe din lume care sosește la București în cursul lunii mai“. Tribuna din Arad de miercuri 6/19 aprilie 1905 într-un Raport asupra lucrărilor făcute în 1904-1906 asupra Concursurile Academiei romane Eugenia de Reuss Ianculescu participa la premiul statului, Eliade Rădulescu „ce este a se descerne unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1902 la 31 octombrie 1904“.

Participă cu romanele „Pentru o idee” (Călătorie în Italia, București, 1904), și Spre desrobire - roman, București, 1903. A lucrat la Societatea de Cruce Roșie din România secția din Iași chiar de la înființare în 1900. În 1911 a scris lui Kogălniceanu (Vasile n.n.) pentru necesitatea cantinelor școlare. În 1912 inițiază un memoriu cu 500 de semnături pentru drepturi ale femeilor. Memoriul a fost citit în fața Camerei de J. Th. Floresu și la Senat de C. Penescu. Liga editează Revista Femeii. Mișcarea a fost susținută de întreaga presă printre care ziarele Adevărul, și Dimineața a lui Constantin Mille, Epoca a lui Nicolae Filipescu, Universul, La Roumanie, etc. În iunie 1913 a avut delegația de a înființa un atelier de confecționarea de lenjerii și cele trebuitoare soldaților din campania din Bulgaria, care a funcționat trei luni. A organizat spitalul de Holeră și a pregătit alimentele necesare soldaților întorși din campanie, intrați în carantină la Valea Ileanei, din apropierea Iașului la Cucuteni. Tot în acest an aduce la București pentru propagandă feministă pe Annie Furuchelm, fiica guvernatorului din Alaska, deputată finlandeză. În cursul aceluiași an participă la Congresul sufragist de la Budapesta unde vorbește în franceză despre drepturile femeii. La 3 iunie Liga drepturilor și datorilor femeii este afiliată la „International Woman Suffrage Alliance” de sub președinția lui Carrie Catt, cea mai mare sufragistă americană.

A fost directoarea spitalului nr. 266, în 1917, instalat în clădirea Liceului Național din Iași. La acest spital au lucrat principesele Elisabeta și Maria. În mai 1919 a fost numită prin decret prima femeie în comisia Interimară. Cu toată activitatea la această comisie a ținut o conferință la Universitate, pentru importanța și folosul pe care îl poate aduce o femeie în consiliul comunal. În 1925 depune în parlament un al doilea memoriu pentru drepturile femeii acoperit de 6.000 de iscălituri. În 1926 a creat Liga Păcii care a avut un mare succes la congresele de la Paris și Berlin. Liga săracă financiar a participat la Expoziția presei de la Colonia din 1928, singura care a reprezentat România, unde materialul și istoricul societății au fost publicate în buletinul presei iar prezidenta a fost aleasă în cele două legislațiuni membră în comitetul central în Alianța internațională pentru sufragiul feminin. În 1931 se înscrie în programul de lucru Satul Model inițiat de D. Gusti. Banchetul pentru 25 de ani de activitate s-a dat la Splendid Parc sâmbătă 17 aprilie 1937. D-na Dorina Protopopescu secretara Ligii a citit o serie de scrisori de la diferite personalități care au manifestat cu simpatie pentru Doamna Eugenia de Reuss Ianculescu. Seria cuvântărilor a început cu d-na Calipso Botez „distinsa feministă” care a arătat meritele sărbătoritei. Au vorbit d-na Satmary prezidenta Institutului Cultural, Lucica Cosma în numele femeilor din Ardeal, Florica Georgescu prezidenta Cercului Cultural „Vochița Doamna”, Zoe Bucurescu din partea Ligii, d-na Malamuceanu, Lelia Stoianovici prezidenta asociației Cuibul Mamelor, d-na dr. avocat H. Gabrielescu, d-na Ciortescu, d-na C.B. Muller, d-na avocat Cornescu, etc. Tuturor le-a răspuns d-na Ianculescu cu același verb ca în cuvântările de acum 25 de ani. Bolnavă a spus colaboratoarelor și membrilor ligii în 1938: „îmi trebuie liniște, liniște multă” și a plecat în satul natal, Igești, cu dorința să învingă boala. A luptat dar nu a învins, așa cum a învins prejudecățile vremii obținând drepturi pentru femei. A transmis ultimul gând: „Nu lăsați liga să moară”.

Prof. univ. dr. Ștefan Păun